

9,988,281,000
3,438,601,000
1,222,311,000
884,520,000
742,694,000
432,720,000
3,225,000
1,232,000
1,232,000

Tomasz Wołowiec

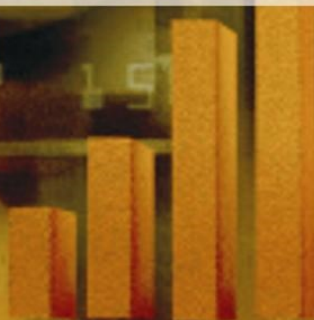
Tomasz Skica

Podatek dochodowy od osób fizycznych

w krajach Unii Europejskiej

- WYBRANE ASPEKTY

425 282 30 15

2013

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie
Naukowe Wydawnictwo IVG

**WYŻSZA SZKOŁA
INFORMATYKI I ZARZĄDZANIA**
z siedzibą w Rzeszowie

**INSTYTUT BADAŃ
I ANALIZ FINANSOWYCH**

Tomasz Wołowicz

Tomasz Skica

Podatek dochodowy od osób fizycznych w krajach Unii Europejskiej - WYBRANE ASPEKTY

Naukowe Wydawnictwo IVG
ivg.wydawnictwo.com

Rzeszów, Szczecin 2013 rok

**WYŻSZA SZKOŁA
INFORMATYKI I ZARZĄDZANIA**
z siedzibą w Rzeszowie
www.wsiz.rzeszow.pl

**INSTYTUT BADAŃ
I ANALIZ FINANSOWYCH**
www.ibaf.edu.pl

Tytuł

Podatek dochodowy od osób fizycznych w krajach Unii Europejskiej - WYBRANE ASPEKTY

Autorzy

Dr Tomasz Wołowicz, Dr Tomasz Skica

Wydawca

Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie
oraz Naukowe Wydawnictwo IVG

ISBN druk 978-83-64286-09-4 **ISBN eBook** 978-83-62062-43-0

Miejsce i rok wydania

Rzeszów, Szczecin 2013 rok

Recenzenci

prof. nadzw. dr hab. inż. Paweł Żukowski - kierownik Katedry Zarządzania Wyższej Szkoły
Bankowej w Opolu

prof. zw. dr hab. Janusz Soboń - kierownik Zakładu Marketingu i Rachunkowości Akademii
Morskiej w Szczecinie

Naukowe Wydawnictwo IVG

Redaktor Naczelny: mgr Aleksandra Fudali

Projekt okładki: mgr Magdalena Fudali-Mazurek

Korekta językowa, skład oraz druk: mgr Jacek Storm

Komitet Naukowy:

Prof. UG dr hab. Sylwia Pangsy-Kania

Prof. dr hab. Włodzimierz Szpringer

Prof. zw. dr hab. Jerzy Kisielnicki

Prof. UW dr hab. Grzegorz Karasiewicz

Prof. UZ dr hab. Arkadiusz Świadek

Prof. zw. dr hab. Andrzej Wiatrak

**Publikacja została sfinansowana ze środków MNiSW
na utrzymanie potencjału badawczego Wydziału Ekonomicznego
Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie**

© Copyright by Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie
Printed in Poland by Naukowe Wydawnictwo IVG

Naukowe Wydawnictwo IVG
ivg.org.pl

Ark. druk. 13.41, Stron 156, Format B-5

Informacja o autorach

Dr Tomasz Wołowiec

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie;
Ekspert z zakresu finansów publicznych, polityki gospodarczej,
polityki podatkowej i systemów podatkowych;
Zastępca Burmistrza Krynicy Zdroju.
e-mail: wołowiectomek@gmail.com

Dr Tomasz Skica

Kierownik Katedry Finansów Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania
z siedzibą w Rzeszowie;
Ekspert z zakresu finansów publicznych;
Dyrektor ds. Badań i Nauki Instytutu Badań i Analiz Finansowych IBAF
w Rzeszowie.
e-mail: tskica@wsiz.rzeszow.pl

Tomasz Wołowiec jest doktorem nauk ekonomicznych i doktorem nauk społecznych, biegły sądowy oraz certyfikowany audytor i kontroler wewnętrzny. Specjalista z zakresu finansów publicznych i samorządowych, prawa podatkowego, zarządzania finansami, audytu i kontroli wewnętrznej, kontroli podatkowej i zarządczej oraz stosowanych technik menedżerskich w zarządzaniu. Wykładowca na studiach podyplomowych i studiach MBA (National Louis University i University of Welsh). Posiada doświadczenie praktyczne uzyskane w pracach organów statutowych spółek kapitałowych (prezes zarządu, przewodniczący i zastępca przewodniczącego rady nadzorczej) oraz działalności konsultingowej i doradczej. Aktualnie pełni funkcję Zastępcy Burmistrza Krynicy-Zdroju. Dorobek naukowy obejmuje ponad 190 publikacji naukowych, ekspertyz oraz analiz.

Tomasz Skica doktor nauk ekonomicznych, dyrektor ds. Badań i Nauki Instytutu Badań i Analiz Finansowych IBAF w Rzeszowie. Kierownik Katedry Finansów w Wyższej Szkole Informatyki i Zarządzania WSiZ z siedzibą w Rzeszowie. Członek redakcji Finansowego Kwartalnika Internetowego e-Finanse. Współpracownik Public Administration Review (Indiana University, USA). Autor, współautor i koordynator merytoryczny kursów Distance Learning z przedmiotów Mikroekonomia, Finanse publiczne, Finanse publiczne II oraz Public Finance. Wykładowca studiów podyplomowych WSiZ oraz Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji (WSZiA) w Zamościu. Trener Cisco Entrepreneur Institute (CEI). Ekspert z zakresu finansów publicznych (w szczególności finansów JST), szkoleniowiec i doradca w obszarze finansów samorządowych. Autor kilkudziesięciu artykułów naukowych, publikacji książkowych, rozdziałów monografii, opracowań i raportów analitycznych, a także strategii i programów naprawczych w obszarze finansów publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem finansów jednostek samorządu terytorialnego. Praktyk, członek rady nadzorczej spółki komunalnej.

„ (...) Recenzowana praca stanowi pełną i wyczerpującą pod względem zawartych w niej treści dysertację naukową poświęconą problematyce podatku dochodowego od osób fizycznych. Autorzy poprawnie rozplanowali pracę, oparli ją na wynikach badań autorskich, stawiając w niej szereg pytań i weryfikując wysuwane hipotezy. (...) Na podkreślenie zasługuje również wieloaspektowość dokonywanych analiz, oparcie ich na bogatych danych źródłowych ilustrowanych statystykami, tablicami i wykresami. Wszystkie te elementy tworzą integralną całość zapewniając pracy właściwą konstrukcję łączącą elementy teoretyczne z ich empiryczną weryfikacją”.

Prof. nadzw. dr hab. inż. Paweł Żukowski

„Autorzy podjęli w recenzowanej pracy ważny i ciekawy temat, jakim jest problematyka opodatkowania podatkiem dochodowym osób fizycznych w krajach UE. Celem pracy jest udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy harmonizacja opodatkowania dochodów osób fizycznych w krajach Unii Europejskiej jest możliwa i celowa. (...) Jednoznacznie stwierdzam, iż cel ten został zrealizowany. (...) Praca zawiera trzy łączące się ze sobą rozdziały oraz zakończenie mające charakter analizy kwestii opodatkowania dochodów osób fizycznych w krajach UE, oraz wynikających z tego implikacji dla procesu harmonizacji tej formy opodatkowania. (...) Struktura pracy jest poprawna, układ rozdziałów oraz struktura ich treści tak pod względem merytorycznym, jak i formalnym spełniają wymogi pracy naukowej”.

Prof. zw. dr hab. Janusz Soboń

Naukowe Wydawnictwo IVG
www.nwivg.com

Naukowe Wydawnictwo IVG
www.wydawnictwoivg.pl
e-mail: biuro@wydawnictwoivg.pl

**WYŻSZA SZKOŁA
INFORMATYKI I ZARZĄDZANIA**
z siedzibą w Rzeszowie
www.wsi.z.rzeszow.pl

**INSTYTUT BADAŃ
I ANALIZ FINANSOWYCH**

www.ibaf.edu.pl

Spis treści

Wstęp	5
Część Pierwsza	
Wprowadzenie do problematyki opodatkowania podatkiem dochodowym	7
1.1. Ewolucja systemu danin fiskalnych	8
1.2. Kształtowanie się konstrukcji podatku dochodowego	9
1.2.1. Ewolucja regulacji podatkowych w Polsce z uwzględnieniem podatku dochodowego	15
1.3. Typy podatku dochodowego	21
1.3.1. Relacje prawne i ekonomiczne pomiędzy podatkiem dochodowym od osób fizycznych i osób prawnych	25
1.4. Założenia konstrukcji systemów podatkowych krajów Unii Europejskiej	35
Część Druga	
Podatek dochodowy w państwach UE, zagadnienia materialno-prawne	48
2.1. Wpływ podatków dochodowych na wzrost gospodarczy	49
2.2. Specyfika podatku dochodowego od osób fizycznych w aspekcie zasad podatkowych	59
2.3. Obszar i zakres harmonizacji podatkowej w UE	64
2.4. Metody zapobiegania podwójnemu opodatkowaniu	68
2.5. Podmiotowy i przedmiotowy zakres opodatkowania dochodów	73
2.6. Alternatywne koncepcje podatku dochodowego	81
2.6.1. Koncepcje podatku liniowego w praktyce. Wybrane przykłady	84
2.7. System preferencji stosowanych w podatkach dochodowych od osób fizycznych	89
2.7.1. Regulacje socjalne w konstrukcji podatku dochodowego od osób fizycznych w krajach UE	94
Część Trzecia	
Obciążenia fiskalne, konstrukcje systemowe i asymilacja podatkowa	110
3.1. Poziom obciążenia podatkowych	111
3.2. Progresja podatkowa a opodatkowanie proporcjonalne	115
3.3. Opodatkowanie dochodów kapitałowych	119
3.4. Struktura systemów podatkowych krajów Unii Europejskiej	128
3.4.1. Harmonizacja systemów podatkowych państw członkowskich UE	131
3.5. Podobieństwa konstrukcji podatku dochodowego w systemach podatkowych krajów UE	135
Zamiast zakończenia	
Opodatkowanie dochodów osób fizycznych w UE oraz wynikające z niego implikacje dla procesu harmonizacji	141
Bibliografia	146
Spis tabeli, wykresów, schematów	155

Wstęp

Podatek dochodowy od osób fizycznych (z ang. PIT - personal income tax) jest stosunkowo młodą konstrukcją w europejskich systemach podatkowych. Jest on formą daniny publicznej realizującej najczęściej pozafiskalne funkcje opodatkowania. Jako bezpośrednia forma podatku od dochodów wzbudza silne emocje polityczne pozostając najbardziej „rozpoznawalną” przez obywateli formą obciążeń publiczno - prawnych.

W systemach podatkowych krajów Unii Europejskiej (UE) podatek dochodowy od osób fizycznych jest zarówno ważnym źródłem dochodów budżetowych, jak i instrumentem realizacji funkcji socjalnych, społecznych, stymulacyjnych oraz redystrybucyjnych. Mimo, iż opodatkowanie dochodów osobistych leży w kompetencji każdego z państw członkowskich, w wielu sytuacjach potrzebna jest koordynacja na poziomie unijnym regulacji podatkowych, mająca na celu zapewnienie swobód określonych w Traktacie ustanawiającym Wspólnotę Europejską oraz wyeliminowanie barier podatkowych w ponadgranicznej działalności obywateli państw – członków UE. W szczególności niedopuszczalne jest stosowanie – bezpośredniej, czy pośredniej - dyskryminacji ze względu na narodowość ani też żadnych nieuzasadnionych ograniczeń czterech swobód Rynku Wewnętrznego.

Brak wymogów harmonizacyjnych (z wyjątkiem opodatkowania dochodów z oszczędności) oznacza, iż konstrukcja PIT w krajach członkowskich jest silnie zróżnicowana z uwagi na odmienne uwarunkowania społeczne, polityczne i ekonomiczne. Z drugiej strony pojawia się pytanie, czy harmonizacja tej formy opodatkowania jest w ogóle możliwa, a przy tym celowa? Niewątpliwie zróżnicowany poziom wynagrodzeń, różnice w kształtowaniu podstawy opodatkowania i wysokości podatku, i często odmienne zadania nakładane na podatek dochodowy utrudniają jego ujednoczenie i harmonizację. Wydaje się, więc, że wszelkie próby związane z harmonizacją ww. obciążeń fiskalnych należy rozpocząć od zdefiniowania i ujednoczenia w ramach Unii Europejskiej pojęcia dochodu podatkowego (podstawy opodatkowania).

Niniejsze opracowanie przedstawia historyczny proces ewolucji systemu danin fiskalnych, ze szczególnym uwzględnieniem kształtowania się konstrukcji podatku dochodowego oraz jego typów. Omawia ono ogólne założenia systemów podatkowych krajów Unii Europejskiej, specyfikę podatku dochodowego od osób fizycznych oraz obszar i zakres harmonizacji tej formy opodatkowania. W analizach poświęconych podatkowi dochodowemu szczególną uwagę zwrócono na jego zakres podmiotowy i przedmiotowy, ulgi oraz zwolnienia podatkowe, poziom obciążeń, a także metody zapobiegania podwójnemu opodatkowaniu. W ostatnich częściach opracowania przedstawiono strukturę systemów podatkowych krajów Unii Europejskiej, a na ich tle podobieństwa w konstrukcji podatku dochodowego od osób fizycznych.

Przyjęta formuła opracowania uzasadniona jest szeregiem czynników. Po pierwsze, analiza możliwości asymilacyjnych w podatku dochodowym od osób fizycznych wymaga prezentacji rozwiązań systemowych obowiązujących w poszczególnych państwach UE. Po drugie, diagnoza w postaci identyfikacji funkcjonujących w krajach UE rozwiązań w obszarze opodatkowania podatkiem dochodowym posłuży za punkt wyjścia dla oceny stopnia ich zbieżności oraz ustalenia czynników różnicujących systemy podatkowe państw członkowskich UE. Po trzecie, uzyskana w pierwszych dwóch etapach prac badawczych wiedza posłuży realizacji celu zasadniczego opracowania, tj. weryfikacji realnych możliwości ujednoczenia rozwiązań systemowych w podatku dochodowym od osób fizycznych w przekroju państw – członków UE. Odpowiedź na tak sformułowane pytanie wymaga szczególnej ostrożności. Kluczowym jest, bowiem nie tylko udzielenie odpowiedzi na pytanie o formalną możliwość zasymilowania rozwiązań podatkowych dotyczących PIT w UE, lecz

ustalenie zasadności merytorycznej tego zabiegu i wynikających z niego konsekwencji. Sam fakt technicznego ujednoczenia rozwiązań dotyczących podatku dochodowego od osób fizycznych nie może stanowić jedynej determinanty podejmowania decyzji o realizacji tego rodzaju zmian w konstrukcji systemu dochodów publicznych. Konieczna jest w tym względzie obok oczywistego zbadania wpływu na wydajność źródeł dochodów budżetowych¹, analiza m.in. społecznych kosztów i korzyści zmian w systemie podatkowym. Fakt ten jest niesłychanie istotny. System podatkowy, to z jednej strony instrument stabilizacji finansowej państwa, a z drugiej „konstrukt” realizujący szereg funkcji o charakterze pozafiskalnym. Każdorazowa jego modyfikacja przekłada się, więc nie tylko na kwestie wydajności fiskalnej instrumentów dochodowych, ale również na obciążenia tytułami podatkowymi społeczeństwa odpowiednio stymulując lub destymulując jego ekonomiczne zachowania.

¹ Szerzej na ten temat piszą Skica T., Wołowicz T., *Ocena skutków budżetowych stosowania preferencyjnych stawek podatkowych*, [w:] (red.) Wołowicz T., *Strategia podatkowa na przykładzie gminy Krynica Zdrój. Wybrane zagadnienia teoretyczne i praktyczne*, Instytut Turystyki w Krakowie Sp. z o.o., Kraków 2011.

